

Managementletter 2021

Provincie Noord-Holland

3 december 2021

Aan het college van gedeputeerde staten
Van de Provincie Noord-Holland
T.a.v. mevrouw R.M. Bergkamp
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Datum:
3-12-2021

Behandeld door:
drs. M.E. Dubbelman RA

Ons kenmerk:
21055

Onderwerp:
Managementletter 2021

Geacht college,

Wij hebben de interim controle 2021 voor de Provincie Noord-Holland uitgevoerd. Deze managementletter bevat onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen, bedoeld om uw bedrijfsvoering te optimaliseren en de kwaliteit van de jaarrekening te versterken.

Deze brief is bestemd voor het college van gedeputeerde staten en het management van de Provincie Noord-Holland.

Bijlage: één

Graag lichten wij onze rapportage nader aan u toe.

Hoogachtend,

Publiek Belang Accountants B.V.

drs. R.D.H. Killeen RA MGA

Managementletter 2021

Inleiding

Met de opdrachtbevestiging van 9 juli 2021 hebben wij opdracht gekregen tot het controleren van de jaarrekening 2021. Voor de wederzijdse verantwoordelijkheden verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging. Het college van gedeputeerde staten is verantwoordelijk voor de interne beheersing zodat de jaarrekening wordt opgemaakt zonder afwijkingen van materieel belang door fraude of fouten. Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie leveren wij met deze managementletter een bijdrage aan het zelfcontrolerende vermogen van uw organisatie om de kwaliteit van de jaarrekening te versterken.

De interim controle richt zich op de opzet, het bestaan en (waar mogelijk en relevant) de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze jaarrekeningcontrole.

Het doel van de controle is dat wij een oordeel geven over de jaarrekening. De controle is niet gericht op het tot uitdrukking brengen van een oordeel over de interne beheersing als geheel.

Uw financieel beheer, financiële informatievoorziening en interne beheersing brengen uw provincie steeds beter "in control". De interim controle 2021 is soepel en op schema verlopen.

Samen met uw organisatie blijven wij accenten leggen die voor de verslaggeving en controle essentieel zijn. Ook tijdens de afgelopen interim controle hebben wij de afstemming over belangrijke onderwerpen en vraagstukken vanuit uw provincie als proactief en constructief ervaren.

In het kort

Samengevat zijn onze bevindingen en aanbevelingen:

Wat gaat goed?

- Verbijzonderde interne controle (VIC) is goed op schema en de kwaliteit van de uitgevoerde controles is goed.
- Er is voortgang bij het beschrijven van processen, maar de inhoudelijke kwaliteit van de procesbeschrijvingen en doorlooptijd van het project vragen aandacht.
- De nieuwe regels voor juiste toerekening van subsidieelasten aan het boekjaar 2021 worden goed toegepast. Het grensbedrag wordt naar verwachting door uw provincie vastgesteld op € 1,5 miljoen.
- Uw medewerkers en wij hebben tijdig overlegd over belangrijke verantwoordings- en controlevragen, waaronder de verantwoording van provinciale bijdragen voor het Zuidasdok en de afkoopsom N247.
- Bevindingen uit verschillende onderzoeken en audits, waaronder onze controlebevindingen, worden gestructureerd bijgehouden en over de voortgang wordt inzichtelijk gerapporteerd aan bestuur en aan management.
- De IT-omgeving is verstevigd en belangrijke aandachtspunten uit eerdere controles zijn opgelost. Het opstellen van een integraal continuïteitsplan vraagt nog aandacht. Het proces voor autorisatiebeheer is verbeterd en de vervuiling van de accounts in de Active Directory (AD) is substantieel verminderd. Er is nog een beperkt aantal accounts waarvoor nader onderzoek nodig is.

Managementletter 2021

Wat heeft de aandacht nodig?

- Uw organisatie bereidt zich goed voor op de rechtmatigheidsverantwoording door het college vanaf 2022, maar uw provincie beschikt nog niet over een beleidsplan en een verslag voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O).
- Een frauderisicoanalyse, inclusief beheersmaatregelen, wordt intern voorbereid maar is nog niet beschikbaar.
- De interne beheersing van de volledigheid van baten kan beter.
- De coördinatie van en interne controle op de SiSa-regelingen (Single Information Single Audit) vragen aandacht. Het aantal SiSa-regelingen en de daarmee gemoeide bedragen waarover de provincie verantwoording aflegt via de jaarrekening is fors toegenomen en de hiermee samenhangende voorschriften zijn gedetailleerd en complex.

Onze risicoanalyse en controlewerkzaamheden

Wij informeren u over de belangrijkste risico's die wij bij onze controle onderkennen. Onze controle is gericht op de betrouwbaarheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties. Naast gebruikelijke controlerisico's, zoals de volledigheid van opbrengsten, de juistheid van kosten en het voldoen aan verslaggevingsregels, geven wij in het bijzonder aandacht aan de risico's die samenhangen met doorbreking van functiescheiding door de leiding.

Onze risicoanalyse

Wij hebben in augustus 2021 onze risicoanalyse gedeeld en op 21 september 2021 besproken met de Rekeningencommissie. Onze controle zich in het bijzonder op:

- Rechtmatigheid van de aanbestedingen
- Juistheid van inkopen, personele lasten en subsidielasten, in het bijzonder gerelateerd aan verstrekkingen tegen de achtergrond van de Corona-crisis
- Juiste toerekening van subsidielasten aan jaren volgens de in 2021 gewijzigde regelgeving
- Volledigheid van de baten
- Juistheid van de waardering van deelnemingen en waardering en presentatie van gronden
- Doorbreking van interne beheersing door het management
- Voldoen aan de verslaggevingsregels van het BBV, SiSa en de juistheid van de WNT-verantwoording

De uitkomsten van onze controlewerkzaamheden hebben wij, voor zover voortvloeiend uit onze interim controlewerkzaamheden, opgenomen in deze managementletter.

Risico-management en procesinrichting

De provincie heeft een groot aantal (deel)processen gedefinieerd. Wij hebben van deze processen 29 processen aangemerkt als relevant voor uw financiële verslaggeving en onze accountantscontrole. Tijdens onze controle 2020 concludeerden wij dat inhoud en voortgang van de beschrijvingen nog veel aandacht vroegen. Van de 29 processen zijn aan ons bij de interim controle 2021 de intern afgeronde (deel)processen ter beoordeling voorgelegd. Wij hebben onze bevindingen gedeeld met uw organisatie. Samengevat zijn onze bevindingen:

- Om de kwaliteit en consistentie te borgen van de procesbeschrijvingen is een interne toets ingevoerd, voordat de beschrijving definitief wordt gemaakt. Wij vinden deze stap een positief punt in het project.
-

Managementletter 2021

- De voortgang in het totale project van beschrijvingen is nog steeds een aandachtspunt. Van de 29 relevante processen zijn 5 processen volledig beschreven.
- De inhoudelijke kwaliteit van de processen verschilt nog sterk. Wij zien enkele goede voorbeelden (memoriaalboekingen, algemene uitkering provinciefonds), maar zien ook processen die niet aan de minimale kwaliteitseisen voldoen.

Onze adviezen over de procesbeschrijvingen vatten wij als volgt samen:

- Pas de beschrijvingen aan naar aanleiding van onze beoordeling, met name op de noodzakelijke functiescheidingen, risicoanalyse en concrete beschrijving van key-controls.
 - Vul de beschrijvingen aan met een analyse en conclusie of de procesinrichting voldoet of wijzigingen behoeft.
 - Bewaak de voortgang van het project zodat essentiële processen met voorrang worden beschreven.
 - Koppel de beschreven processen aan de boekingsgangen in het nog af te ronden Accounting Manual.
 - Leg de relatie tussen interne beheersmaatregelen en automatisering (application controls).
-

Frauderisico-analyse

Uw organisatie beschikt niet over een actuele frauderisicoanalyse die inzicht geeft in de frauderisico's en die de beheersmaatregelen benoemt om frauderisico's zoveel mogelijk te beperken. Hierdoor is fraudeanalyse en fraudepreventie nog geen zichtbaar onderdeel van uw interne beheersing. Wel merken wij uit gesprekken met uw medewerkers dat belang wordt gehecht aan het vermijden en ontdekken van fraude.

Wij hebben begrepen dat uw organisatie verwacht eind 2021 over een frauderisicoanalyse te beschikken. Wij adviseren u na te gaan of de frauderisico's voldoende worden afgedekt met beheersmaatregelen zoals beschreven in de procesbeschrijvingen. Tevens adviseren wij u om de frauderisicoanalyse periodiek te agenderen in uw management en college van gedeputeerde staten. Dit draagt bij aan het actueel houden van het inzicht in de kwetsbare plekken in uw organisatie. Mogelijke gespreksonderwerpen zijn de aard, frequentie en diepgang van de uitgevoerde frauderisicoanalyses, de uitkomst daarvan en de manier waarop de organisatie de frauderisico's opvolgt en monitort.

Betrouwbaarheid ICT-omgeving

Eerder hebben wij gerapporteerd, dat de ICT die relevant is voor financiële processen onvoldoende basis biedt om te kunnen vertrouwen op geautomatiseerde beheersmaatregelen. Dit houdt risico's in en betekent dat een meer procesmatige inrichting van de interne beheersing onvoldoende wordt ondersteund. In de afgelopen jaren is gewerkt aan opvolging van onze verbeteradviezen. In overleg met uw organisatie is een herbeoordeling van de getroffen maatregelen onderdeel van onze interim controle 2021.

De uitkomsten van deze herbeoordeling zijn samengevat:

Penetratietesten

In het verleden werd één partij ingezet voor penetratietesten. Wij gaven de provincie in overweging om meerdere partijen te vragen om in te schrijven op de opdracht voor penetratietesten in 2021, en een keuze te maken op basis van de door hen geoffeerde aanpak, specialismen en aandachtspunten. Het doel is via gevarieerde penetratietesten de robuustheid van de provincie tegen cyberaanvallen te toetsen en te verbeteren. De provincie heeft in 2021 dit advies opgevolgd door het inzetten van een tweede partij. Hiermee is het risico gemitigeerd. Het blijven inzetten van gevarieerde penetratietesten is een aandachtspunt voor de komende IT-audits.

Managementletter 2021

Data Base Administrator (DBA)

De provincie heeft de DBA-functie voor SAP uitbesteed. Eerdere bleek dat de provincie onvoldoende grip heeft op de activiteiten van de uitbestede DBA en hebben wij geadviseerd meer toezicht in te regelen. De provincie heeft compenserende maatregelen getroffen, zoals een ISAE 3402 van MyBrand, en heeft aandacht besteed aan de robuustheid van SAP tegen ongeautoriseerde mutaties. Op basis van de aan ons toegelichte risicoanalyse achten wij deze compenserende maatregelen voldoende om dit risico als gemitigeerd te beschouwen.

Configuratie Management

De Configuration Management Database (CMDB) bevat informatie over de applicaties, software en hardware. Voor de niet-SAP IT-dienstverlening wordt de CMDB beheerd door een externe partij. Wij hebben in 2018 begrepen dat de provincie niet tevreden was over de vastlegging en de kwaliteit van de door deze partij vanuit de CMDB gerapporteerde informatie. Momenteel bereidt de provincie besluitvorming voor over een eigen regierol. Dat kan zijn een eigen CMDB of het inzetten van een externe partij voor asset management. Dit is een lopende activiteit, waarvan wij de voortgang betrekken in onze controle over 2022.

Continuïteitsplannen

Wij constateerden in 2020 dat er geen integraal continuïteitsplan aanwezig was voor de IT. Wel zijn afspraken gemaakt over de continuïteit van Verseon, dat wordt gebruikt voor documentbeheer en de opslag van belangrijke e-mails. De Provincie beschikt ook nu nog niet over afspraken over het borgen van de continuïteit van de volledige IT-dienstverlening. Dit blijft een aandachtspunt voor 2022.

Accountbeheer en Active Directory

Het proces voor autorisatiebeheer is verbeterd en de vervuiling van de accounts in de Active Directory (AD) is substantieel verminderd. Er is nog een beperkt aantal accounts waarvoor nader onderzoek nodig is. In één geval is een account aangemaakt met de vlag 'Password not required'. De provincie is nog bezig met een verdere analyse.

Verbijzonderde Interne Controle

De verbijzonderde interne controle op de inkoop, de betalingen, de subsidieverstrekingen, de personele kosten, de grondtransacties, de baten en de memoriaalboekingen is binnen uw provincie de afgelopen jaren gegroeid naar een kwalitatief hoog niveau. Ook de tijdigheid van uitvoering is goed. Voor de uitvoering van de verbijzonderde interne controle wordt meer dan voorheen inzet gevraagd van de lijnorganisatie. Hierdoor wordt de betrokkenheid bij de onderzochte onderdelen binnen uw organisatie verbreed.

De interne controles wijzen nauwelijks op afwijkingen of onzekerheden voor getrouwheid en rechtmatigheid. Wij houden bij onze gezamenlijke risicoanalyse rekening met deze goede resultaten, waardoor het aantal steekproefposten vermindert. Dit bespaart tijd van uw medewerkers zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit en de betekenis van de uitgevoerde controles.

Vanuit de inkoopcontrole vragen wij aandacht voor de toerekening van lasten aan het juiste boekjaar:

- In 2021 bleken diverse facturen uit 2020 niet verwerkt in het boekjaar 2020, waardoor deze drukken op 2021. Wij adviseren om na te gaan wat hiervan de oorzaak is en deze uitkomst te betrekken bij de interne controle op de volledigheid van verplichtingen over 2021.

Managementletter 2021

- Facturen die vooruit worden betaald worden verwerkt als lasten van het boekjaar. Per jaareinde wordt bepaald welke kosten betrekking hebben op het volgend boekjaar en worden deze kosten uit het resultaat geëlimineerd. Het risico is dat niet alle vooruitbetaalde kosten worden gesignaleerd en daardoor (ten onrechte) op het lopend boekjaar drukken. Wij adviseren om na te gaan of vooruitbetalingen als onderdeel van het inkoopproces kunnen worden geïdentificeerd, zodat per jaareinde integraal inzicht bestaat in de vooruitbetalingen voor het volgend boekjaar.
-

Opvolging eerdere aanbevelingen

Uit eerdere rapportages resteren nog enkele aanbevelingen en aandachtspunten. Hieronder gaan wij kort in op deze punten.

Interne beheersing

In de processen inkoop en memoriaalboekingen dwingt het financieel systeem geen functiescheiding af. Uw organisatie beoogt de gewenste functiescheiding in het inkoopproces te regelen als onderdeel van het project Procesbeschrijvingen, maar deze beschrijving was ten tijde van onze interim controle nog onderhanden. Voor memoriaalboekingen zijn buiten het financiële systeem om maatregelen getroffen die zorgen voor functiescheiding bij het maken van memoriaalboekingen, maar de functiescheiding wordt niet door het financieel systeem afgedwongen.

Verantwoording inkomende subsidies en bijdragen

De provincie ontvangt van diverse subsidiegevers subsidies en bijdragen. Er is geen centrale registratie van toezeggingen en de functie om de volledigheid van inkomende subsidies te bewaken is binnen uw organisatie niet belegd. Het zorgen voor een volledige registratie van inkomende subsidies is onderdeel van het project Procesbeschrijvingen maar dit proces is nog niet afgerond. Totdat de volledigheid van inkomende subsidies via een primaire (subsidie)registratie met adequate controles is geborgd, adviseren wij in 2021 de periodieke interne analyse zoals deze bij het opstellen van de jaarrekening 2020 is uitgevoerd te herhalen. Dit vermindert het risico op gemiste opbrengsten, maar voorkomt dit niet helemaal.

Verwerking van projectsubsidies

Voor de juiste toerekening van subsidielasten aan boekjaren heeft uw provincie als grensbedrag € 1,5 miljoen bepaald. Dit moet nog door Provinciale Staten worden bekrachtigd. De vaststelling van het grensbedrag is onderdeel van de herziene financiële beheersverordening, waarvan de besluitvorming in het najaar van 2021 is gepland. Het voorgestelde grensbedrag voldoet aan de voorwaarden die het BBV hieraan stelt. Boven het grensbedrag worden subsidies op basis van voortgang van het gesubsidieerde project toegerekend aan het verslagjaar.

Verdeelsleutels investeringen – onderhoud

De verantwoording van investeringen in en onderhoud van wegen en vaarwegen vraagt om een scherp onderscheid tussen bedragen die dienen te worden geactiveerd en afgeschreven of direct ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Uw organisatie werkt aan een systematiek die zo goed mogelijk rekening houdt met het voorgeschreven onderscheid en tegelijk de praktische uitvoerbaarheid van verantwoording en administratie borgt. Inmiddels beschikt u over een uitgewerkt voorstel waarin diverse uitwerkingen zijn opgenomen. Uw organisatie verwacht deze systematiek in het vierde kwartaal 2021 in te voeren.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheidscontrole 2021 en rechtmatigheidsverantwoording 2022

Het wetstraject, waarin het afgeven van een verantwoording over de rechtmatigheid bij decentrale overheden wordt geregeld, is nog in behandeling. Voor 2021 geldt daarom nog, dat de accountant als uitkomst van de controle ook een rechtmatigheidsoordeel opneemt in de controleverklaring. Met ingang van 2022 wordt de verantwoordelijkheid van het college van gedeputeerde staten

Managementletter 2021

voor de rechtmatigheid benadrukt doordat het college een verantwoording van rechtmatigheid zal afgeven. Onze controle is dan gericht op de getrouwheid van de jaarrekening, inclusief deze rechtmatigheidsverantwoording.

De Commissie BBV heeft een modelrechtmatigheidsverantwoording gepubliceerd. Het college zal de modeltekst opnemen in de jaarrekening, als de wetgeving is aangepast. Uw organisatie werkt aan een proces waarbij het college zelf tot een oordeel komt over de financiële rechtmatigheid van transacties. Dit betekent dat:

- Provinciale staten een normenkader vaststellen.
- Gedeputeerde staten het normenkader uitwerken in een toetsingskader en de rechtmatigheidscontrole (laten) uitvoeren.
- Gedeputeerde staten rapporteren over rechtmatigheidsfouten en eventuele onzekerheden in de jaarrekening.
- De accountant de rechtmatigheidsverantwoording van gedeputeerde staten betreft bij het accountantsoordeel over de jaarrekening.
- Provinciale staten met gedeputeerde staten spreken over de bevindingen ten aanzien van rechtmatigheid.

De Commissie BBV heeft de Kadernota rechtmatigheid 2022 opgesteld. Hierin zijn de uitgangspunten voor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Wij denken dat uw provincie, met uitzondering van het beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik, goed is voorbereid op de situatie zoals deze vanaf 2022 geldt.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-criterium)

Het M&O-criterium is nader uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2022. Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van effectieve maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsregels om overheidssubsidies en bijdragen te ontvangen dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Deze maatregelen hangen veelal samen met de interne beheersing ter borging van het voorwaarden-criterium. Het college dient een uitspraak te doen in hoeverre het M&O beleid ook feitelijk wordt nageleefd en of de getroffen maatregelen werken. Wanneer het college concludeert dat het M&O-beleid (op onderdelen) niet actueel is en/of dat er geen M&O-beleid bestaat of het M&O-beleid feitelijk niet wordt nageleefd, vermeldt het college dit in de paragraaf Bedrijfsvoering. Daadwerkelijke afwijkingen voor zover zij niet het getrouwheidsaspect raken, worden betrokken bij het opstellen van de toelichting op de rechtmatigheid.

Wij dienen in dit kader vast te stellen dat het college effectieve maatregelen heeft getroffen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik, dat deze ook door het college zijn getoetst en eventuele bevindingen zijn gerapporteerd in de paragraaf Bedrijfsvoering dan wel zijn opgenomen in de toelichting op de rechtmatigheid. Tevens zullen wij vaststellen of deze maatregelen hebben gewerkt gedurende het jaar. Indien de stromen waar misbruik en oneigenlijk gebruik kan voorkomen materieel zijn en de interne beheersing niet werkt ontstaat er een onzekerheid of is voldaan aan het M&O criterium. Wij moeten dan afwegen of deze onzekerheid zodanig is, dat dit invloed heeft op de strekking van onze verklaring en rapporteren deze bevinding in ieder geval in het accountantsverslag.

De provincie heeft geen specifiek M&O-beleid vastgelegd. In de externe en interne regelgeving zijn wel diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw provincie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik in enige mate onderdeel gemaakt van de interne controleplannen. Deze toets leidt niet tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties. Wij adviseren u ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording 2022 het M&O-beleid expliciet vast te leggen en de naleving te toetsen.

Managementletter 2021

SiSa

Met de SiSa-bijlage legt u verantwoording af over de besteding van de middelen die de provincie ontvangt van het Rijk. Omdat in 2020 totaal 17 veelal meerjarige regelingen onder de SiSa-verantwoording zijn gebracht, was de SiSa-bijlage uitgebreider dan in eerdere jaren, toen over 4 regelingen verantwoording werd afgelegd. Dit leidt tot een aanzienlijke extra administratieve last voor uw medewerkers en controlewerk voor ons. Wij hebben u geadviseerd om de verantwoordelijkheid voor de SiSa-bijlage centraal in de lijn te beleggen. Dit stelt de verbijzonderde interne controle in staat om gedurende het jaar al controles uit te voeren, vermindert de kans op afwijkingen en draagt bij een succesvolle afrekening van de SiSa-bijdragen met het Rijk. Uw organisatie geeft aan te streven naar beschrijving van het SiSa-proces als onderdeel van de keten “Inkomende subsidies en specifieke uitkeringen”, waarbij eigenaarschap in de lijn wordt ondergebracht. Afronding is gepland voor het vierde kwartaal 2022, waardoor voor de controle van de jaarrekening 2021 nog sprake zal zijn van een met de jaarrekeningcontrole 2020 vergelijkbare situatie.

Wij hebben van uw organisatie begrepen dat naast het belang van eigenaarschap in de lijn, ook het belang van centrale coördinatie door u wordt onderkend, om juistheid, tijdigheid en volledigheid van de SiSa-verantwoording in de jaarrekening 2021 (en verder) te borgen.

Bijlage 1: De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de overeenkomst tussen de Provincie Noord-Holland en Publiek Belang Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle ook zijn geen meningsverschillen met het management geweest. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke auditplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voldoende voor de doelstelling van onze controle.

De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van Provincie Noord-Holland. Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als provincie mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw provincie en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interim controle

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Wij onderzoeken tijdens de interim-controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing.

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing.

Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften, of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in uw controleprotocol. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de toepasselijke materialiteitsgrenzen.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. In het verslag van bevindingen rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapportagetolerantie overschrijden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing).